

УДК 316.323.65

Концепція соціального капіталу як методологічна основа дослідження соціальної допомоги

І.С. ЛАЗАРЕНКО

Київський національний університет ім.Т.Шевченка, м. Київ, Україна,
E-mail: berladena@gmail.com**Авторське резюме**

У статті пропонується узагальнений аналіз соціального капіталу, як ресурсу стабільності та солідарності суспільства. На основі аналізу доробку П. Бурдьє, Р. Патнем, Дж. Коулмена, Ф. Фукуями та ін. визначаються основні характеристики соціального капіталу, його структур та форми функціонування, узагальнюється суть «позитивного» та «негативного» соціального капіталу, здійснюється спроба застосування даної парадигми до вивчення феномена соціальної допомоги. Соціальна допомога є складовою частиною соціального капіталу і, водночас, здійснюється в його межах. А отже, концепція соціального капіталу дозволяє використати розроблену в її межах структуру, досліджуючи проблеми соціальної допомоги. Серед них: утворення мереж взаємодій агентів, специфічні групові норми, які утворюються на основі довіри та реалізація практик допомоги як результату раціонального усвідомлення індивідів необхідності втручання в соціальні процеси, які сприятимуть зниженню кризових станів суспільства та становленню / підтримці його стабільності.

Актуалізується необхідність дослідження соціальної допомоги в сучасній соціології. Соціальна допомога визначається як необхідний механізм саморегуляції суспільства, стабілізації кризових груп та явищ, налагодження мережі адаптації індивідів до сучасних суспільних перетворень.

Ключові слова: соціальна допомога, соціальний капітал, соціальна мережа, ресурс, довіра, мистецтво єднання, філантропічні організації.

The concept of social capital as a methodological basis of social assistance research

I.S. LAZARENKO

T. Shevchenko national university of Kiev, Kiev, Ukraine, E-mail: berladena@gmail.com

Abstract

In the article it analyses a social capital as a stability and solidarity resource of society. Based on analysis of works of P. Bourdieu, R. Patnem, J. Coleman, F. Fukuyama and others determined the basic characteristics of social capital, its structures and forms of operation, summarizes the essence of «positive» and «negative» social capital, is attempting to apply this paradigm to study the phenomenon of social assistance. Social assistance is a component of social capital, and at the same time carried within it. Therefore, the concept of social capital developed allows using it within a structure, exploring the problems of social assistance. Among them: the creation of networks of interactions agents, specific group norms, which are formed on the basis of trust and care, assistance practices implementation as a result of rational awareness of individuals to intervene in social processes that will help reduce the crisis of society and its establishment / maintenance of its stability. Actualized need to study social assistance in modern sociology. Social assistance is defined as a necessary mechanism for self-regulation of society, groups and stabilizes the crisis phenomena, establishing a network of individuals adapt to modern social change.

Key words: social assistance, social capital, social network, resource, trust, unity of art, philanthropic organization.

Постановка проблеми. В сучасній соціології концепції соціального капіталу входять в коло наукових інтересів багатьох наукових шкіл та напрямів із соціології та економіки. Від того часу як поняття «соціальний капітал» вперше у 1983 р. вжив П. Бурдьє в праці «Форми капіталу», відбувається розширення меж дослідницьких програм цього напрямку, які охоплюють нові соціальні проблеми. Почасти це відбувається тому, що пізнавальні можливості цього підходу охоплюють різні сфери соціальної реальності, адже засади соціального капіталу базовані на твердженні, що соціальний простір є багатомірний і складається із низки полів (економічне, політичне, культур-

не тощо). За концепцією соціального капіталу в рамках кожного поля відбувається боротьба за більш привілейоване становище. Ця боротьба можлива за наявності капіталу. Кожному полю відповідає свій капітал (економічне поле – економічний капітал і т.д.), який надає владу тільки у межах цього поля. Проте за умов конвертації капіталу можливий вихід в інше поле та обмін однієї влади на іншу. Разом з тим, при переході в інше поле можна втратити не лише можливість обміну влади, а й капітал. Внаслідок таких перетворень не всі соціальні групи мають змогу переорієнтуватись, скоригувати свою поведінку та визначити способи отримання бажаних благ. Відтак з'являються соціаль-

© І.С. Лазаренко, 2015

но кризові групи населення, які потребують допомоги з боку суспільства. Як частина соціального капіталу соціальна допомога виступає механізмом самоконтролю суспільства через діяльність мережі активних груп населення, члени яких налагоджують обмін інформацією, ресурсами та благами від соціально стабільної верстви населення до кризової. Отже, концептуальні можливості соціального капіталу можна використовувати як методологічну основу для дослідження соціальної допомоги.

Наразі феномен соціальної допомоги знаходиться у науковій розробці переважно соціальних педагогів та психологів. Проте, ми вважаємо, що за обставин, коли члени суспільства можуть самостійно стабілізувати та зняти напругу всередині цього суспільства внаслідок надання соціальної допомоги, даний феномен необхідно розглядати в контексті соціологічних теорій. Активна громадянська позиція, утворення мереж, які ґрунтуються на довірі, загальних нормах та переконаннях, обміні ресурсами (інформацією, послугами, культурними символами) заради загальної суспільної мети більшістю вчених визначається як соціальний капітал. Відтак, ця теоретична концепція дозволяє розкрити феномен соціальної допомоги як ресурсу, який варто використовувати для накопичення та реалізації соціального капіталу суспільства.

Наразі існує нагальна проблема уточнення змісту та форм прояву цього феномена в соціології, оскільки не можна ігнорувати понятійну розірваність у розумінні самої сутності соціальної допомоги. Це призводить до того, що найчастіше відбувається отождолення цього поняття із соціальною роботою, соціальною педагогікою, соціальним забезпеченням. Разом з тим, розвиток аналіз феномена соціальної допомоги в руслі соціології, концепції соціального капіталу зокрема може створити нові можливості для становлення українського суспільства як громадянського, саморегульованого та солідарного.

Аналіз досліджень і публікацій. Аналізуючи стан вивчення проблеми, перш за все необхідно розглянути доробок відомих соціологів в галузі вивчення соціального капіталу та соціальної допомоги. Серед них класики концепції соціального капіталу – П. Бурдье, Дж. Коулмен, Р. Патнем, А. Портес, Ф. Фукуяма. Вітчизняну групу дослідників цієї парадигми складають Е. Гугнін, О. Демків, А. Колодій, М. Лесечко, Ю. Привалов, О. Рогожин, Ю. Саєнко, Ю. Середа, В. Степаненко, В. Чепак та Н. Черниш.

У дослідженнях соціальної допомоги російська наукова школа переважно користується поняттям «соціальна робота». Проте варто виокремити дослідження С. Белічева, В. Бочарова, С. Григор'єва, Л. Гусякова, Н. Данакіна, В. Жукова, Г. Зайнишева, І. Зимня, А.

Козлова, В. Колкова, П. Павленок, А. Банова, А. Сорвіна, Є. Смірнова, Л. Топчій, М. Фірсова, Є. Холостова, Б. Шапіро, Т. Шеляга, Н. Шмільова, Н. Щукіна, В. Ярська, які сприяють смислому розмежуванню «соціальної допомоги» та «соціальної роботи». Вітчизняні наукові розвідки пов'язують із дослідженнями О. Горпинич, Н. Іванова, В. Коляденко, А. Сіленко, В. Андрущенко, М. Лукашевича, І. Миговича та ін.

Проте й наразі залишаються поза увагою дослідження соціальної допомоги як частини соціального капіталу, що й викликало дослідницький інтерес автора публікації. Тому метою дослідження постає розкриття потенціалу концепції соціального капіталу як теоретичної основи дослідження феномена соціальної допомоги.

Виклад основного матеріалу. Коріння теоретичних основ концепції соціального капіталу лежить ще у доробках соціальних філософів Середньовіччя. Серед них Ж.-Ж. Руссо та теорія суспільного договору, Т. Гоббс і необхідність подолання «війни всіх проти всіх», Дж. Локк – необхідність укладання угоди між суспільством та державою для досягнення злагоди та соціального порядку, А. де Токвіль та його «функціональна анатомія». Далі теорії класиків соціології О. Конта, Г. Спенсера – функціональна солідарність, Е. Дюркгейма – соціальні факти та теорія соціальної дії М. Вебера в подальшому вплинули на становлення концепції соціального капіталу.

Найбільш помітний внесок у розробку проблем соціального капіталу належить П. Бурдье, Р. Патнему, Дж. Коулмену та Ф. Фукуямі. Дослідники доводять, що підйом економіки в значній мірі визначається неекономічними чинниками. Таким чином, зростання добробуту залежить в першу чергу не від економічних факторів, а від загальноприйнятих правил і норм, з якими всі погоджуються, цінностей, які панують в суспільстві, від утверджених в ньому моделей соціальної взаємодії та здатності їх відтворювати [8, с.112-113]. Французький науковець А. де Токвіль у своїй праці «Демократія в Америці» звертає увагу на важливість соціального капіталу. Він зазначав, що здатність об'єднуватись у різноманітні громадські організації, співтовариства, релігійні благодійні громади, групи боротьби з рабством він назвав «мистецтвом єднання», яке дозволяє об'єднувати дії слабких та сильних, що, в свою чергу, відіграє велику роль у становленні демократії та процвітання суспільства. Отже, соціальна допомога як механізм суспільного самоконтролю є результатом раціонально усвідомленої необхідності членів суспільства об'єднуватись у мережі для стабілізації, підтримки і гармонізації суспільних відносин, а отже, стає частиною як «мистецтва єднання», так і соціального капіталу.

Більшість дослідників соціальної допомоги схильються до того, що її базовою характеристикою є гуманізм, який визначали ще античні філософи (Платон, Емпедокл, Аристотель). У суспільній проекції гуманізм виявляється в таких орієнтаціях та настановах, як людяність, довіра, піклування, любов, повага, відповідальність, моральний закон, обов'язок. Цим ідеалом суспільство намагається керуватися від античних часів до наших днів. Тож спроби його реалізації викристалізувались у сутність соціальної допомоги, яка означає людяність, довіру та повагу до людської гідності [2, с. 170]. Разом з тим, варто зазначити, що така базова ознака належить т.зв. «позитивному» соціальному капіталу, який характеризується взаєминами між людьми, що ведуть до кооперування з метою надання взаємодопомоги, боротьби із соціальними негараздами. А такі соціологи, як Р. Патнем та Ф. Фукуяма відводили довірі центральне місце у своїх теоріях соціального капіталу, останній позначаючи як суспільне благо [3, с. 157-158]. В роботі «Боулінг наодинці» Р. Патнем зазначає, що: «Соціальний капітал відноситься до характеристик соціальної організації, таких як довіра, норми, котрі можуть покращити ефективність суспільства» [7, с. 128]. Далі науковець визначає соціальний капітал наступним чином: «Це зв'язки між індивідами – соціальні мережі та норми взаємності, котрі з них (мереж) виникають» [7, с. 130]. Отже, у своїх дослідженнях Р. Патнем використовує трьохфакторну модель соціального капіталу: норми взаємності, довіра та соціальні мережі. В залежності від форми прояву, частиною кожної з них може стати соціальна допомога, яка є мережею соціальних зв'язків та організацій, заснованих на довірливих, відвертих стосунках, та всередині кожної з яких індивіди керуються як загальносуспільними, так і суто груповими нормами.

Інший теоретик такого підходу Ф. Фукуяма також вважає стрижнем соціального капіталу довіру. Розглядаючи соціальний капітал в якості певного потенціалу суспільства, він зазначає, що цей соціальний потенціал виникає лише за наявності довіри між членами суспільства, тобто довіра – основна складова соціального капіталу, котра позначає у членів співтовариства очікування того, що всі його члени будуть поводити себе чесно, більш-менш передбачувано, з увагою ставитись до потреб оточуючих, жити відповідно до загальних норм [3, с.154]. У відповідності до концепції Ф. Фукуяма, участь індивідів у наданні соціальної допомоги або із самого початку будується на довірі, адже більшість норм є неформальними, або ж спричиняє появу довіри до групи, яка утворена добровільно та регулюється і взаємодіє в мережі на тій же основі.

Наявність довіри перетворює соціальний капітал на відкритий, тобто такий, який перед-

бачає утворення широких громадських коаліцій. Для його виникнення необхідна не лише довіра до близького кола (друзі, родичі, приятелі, колеги), а й до суспільства в цілому. Такий соціальний капітал сприяє розширенню мереж, обміну інформацією, полегшенням процесу мобільності, тобто добробуту та стабільності в суспільстві. На противагу відкритому, закритий соціальний капітал (bonding – обрuch, який тримає соціальний капітал всередині однієї вузької групи чи мережі) спирається на обмежену мораль та поле реалізації. Розвиток соціальної допомоги як ресурсу соціального капіталу притаманний відкритій формі. Проте такий різновид не розвинутий в Україні. Радянський період та його відлуння в незалежній Україні, який характеризувався обмеженою правлячою верхівкою, процвітанням «блату» та корупції суттєво загальмував розвиток відкритого соціального капіталу. Тому ми вважаємо, що посилення впливу соціальної допомоги як форми саморегуляції суспільства, зможе розкрити нові можливості для утворення відкритих громадських коаліцій, котрі в літературі іноді називають «групами Патнема».

Вважається, що першим систематизовано та ґрунтовно розкрив концепцію соціального капіталу французький соціолог П. Бурдьє. Він застосовує поняття «соціальний капітал», розкриваючи питання про соціальний простір та генезу класів.

П. Бурдьє вважає, що соціальний капітал – це один з різновидів капіталу, що визначають статус людини в соціальному просторі; своєрідний ресурс, одержуваний індивідом завдяки членству в асоціаціях, який дає йому реальні можливості та переваги; це влада, сукупні шанси на виграш у певних ситуаціях.

Із підходу П. Бурдьє можна зробити висновок, що соціальний капітал має два аспекти тлумачення. Перший – соціальні відносини, що дають змогу індивідам мати доступ до ресурсів, якими володіють інші індивіди. Другий аспект торкається кількості та якості цих ресурсів [6]. Соціальна допомога розкривається на обох рівнях. Практики соціальної допомоги – соціальні відносини, які передбачають передачу ресурсів (економічних, культурних, інформаційних) від однієї групи до іншої. З іншого боку, членство в таких групах надає певні переваги тим, хто здійснює такі практики.

Інший дослідник даної концепції Дж. Коулмен вважав, що соціальний капітал є продуктом асоціацій (родини, громади, общини, профспілок, фірм, державних органів), а його функція полягає в наданні ресурсів групі кожному її члену. Таким чином, соціальний капітал підвищує індивідуальні ресурси людини. Також Дж. Коулмен доходить висновку, що соціальний капітал – це «ресурси соціальних відносин і мереж відносин, які полегшують дії індивідів завдяки формуванню (взаємної) дові-

ри, визначенню (взаємних) обов'язків та очікувань, формулюванню й запровадженню (соціальних) норм, створенню асоціацій тощо» [6]. Дж. Коулмен указував на своєрідність соціального капіталу в порівнянні з іншими формами капіталу. Економічний капітал перебуває на банківських рахунках, людський капітал утілений в людях, а соціальний капітал являє собою невід'ємний елемент у структурі соціальних відносин.

Володіючи соціальним капіталом, людина взаємодіє з іншими людьми, які є безпосередніми джерелами її блага [13, с.53]. Соціальна допомога є частиною соціального капіталу: утворюється як мережа відносин груп, які мають високий рівень довіри та володіють спільними нормами, зобов'язаннями та очікуваннями. А успішна реалізація норм та очікувань групи в рамках соціальної допомоги призводить до їх запровадження у суспільстві.

Це підкреслює українська дослідниця В. В. Буяшенко, визначаючи соціальну допомогу як життєво важливий механізм, оскільки вона надає змогу суспільству досягати відносної рівноваги шляхом самоконтролю. Чим раніше суспільство усвідомить необхідність цього механізму, тим ефективніше воно навчиться вирішувати і запобігати соціальним проблемам і соціальній напрузі. Авторка наполягає, що соціальна допомога є інтегративним виразом усвідомленої соціальної дії членів суспільства щодо самозбереження і тому відповідає як загальнонауковому принципу системності, так і принципу доповнюваності. Ці принципи, пише вона, дають можливість позбутись однобічного бачення соціальних процесів, створити умови для залучення до наукового аналізу всіх шкіль та напрямків наукової думки [2, с.165]. А відтак, необхідно позбутись отождолення даного соціального феномена (соціальна допомога) із галузями надання соціального захисту в рамках державних програм (соціальна політика, соціальна робота тощо).

Насамкінець пропонуємо низку висновків. Концепція соціального капіталу розкриває широкі можливості для дослідження проблем со-

ціальної допомоги. Соціальна допомога як соціальний феномен володіє багатьма ознаками соціального капіталу. Відтак групи активних членів суспільства, які раціонально усвідомлюють потребу надання певних благ та ресурсів (тут - капіталу), утворюють мережу їх обміну. Дані групи взаємодіють на основі довіри, яка лежить в основах утворення та реалізації соціального капіталу і яка підтримує нормативні стосунки цих груп. Разом з тим, регламентація поведінки членів груп із надання соціальної допомоги здійснюється не лише ustalеними в суспільстві нормами, а й власними (вузко груповими), які згодом інституалізуються та набувають загальносуспільного значення.

Також варто підсумувати, що соціальна допомога є складовою частиною соціального капіталу і, водночас, здійснюється в його межах. А отже, концепція соціального капіталу дозволяє використати розроблену в її межах структуру, досліджуючи проблеми соціальної допомоги, а саме: 1) норми та принципи функціонування соціальної допомоги; 2) феномен довіри як провідну характеристику соціальної допомоги; 3) соціальні мережі, в межах яких відбувається соціальна допомога (систему філантропічних та недержавних добровільних громадських організацій, з яких утворюються мережі передачі соціального капіталу); 4) критерії визначення ефективності практик соціальної допомоги (якщо група, клас, суспільство володіє такими ознаками соціального капіталу, то тенденції його розвитку можна визначати як «позитивні», що сприяють розвитку суспільної стабільності та солідарності); 5) визначення кризових категорій населення, що потребують допомоги та реабілітації; 6) виявлення рівня самоорганізованості суспільства, який базується на довірі всередині групових мереж, усвідомлення різних соціальних груп суспільства необхідності своєї участі в практиках соціальної допомоги; 7) формування в мережі груп, що практикують надання соціальної допомоги нових норм та цінностей і трансляція їх в інші соціальні мережі.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

1. Алоян А.Е. Теоретико-методологічні основи дослідження поняття «соціальний капітал» / А.Е. Алоян // Вісник Київського національного університету ім. Т. Шевченка: Сер. Філософія. Політологія. – 2012. – Вип. 107. – С. 5-8.
2. Буяшенко В.В. Соціальна допомога в контексті повсякденності / В.В. Буяшенко // Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії. – 2009. – Вип. 39. – С. 161-173.
3. Гуськова Н.Д. Современные теории социального капитала / Н.Д. Гуськова, А.П. Ключева // Известия высших учебных заведений. Поволжский регион. Сер. Общественные науки. – 2012. – № 2. – С. 152-160.
4. Дрозд Д.М. Поняття державної соціальної допомоги в Україні [Електронний ресурс] / Д.М. Дрозд. – Режим доступу: <http://conference.nuos.edu.ua/catalog//lectureDetail?conferenceId=19966&lectureId=22416>
5. Єлагін В.П. Про сутність поняття «соціальний капітал» та його роль у процесі розбудови соціальної держави / В.П. Єлагін // Актуальні проблеми державного управління. – 2011. – № 1. – С. 46-55.
6. Кіреєва О.Б. Тенденції розвитку теорії «соціального капіталу» [Електронний ресурс] / О.Б. Кіреєва. – Режим доступу: <http://www.dridu.dp.ua/zbirnik/2009-01/KireevaStat.pdf>
7. Коулман Дж. Капитал социальный и человеческий / Дж. Коулман // Общественные науки и

современность. – 2001. – № 3. – С. 122-139.

8. Макаренко В.А. До питання інтерпретації поняття «соціальний капітал» у сучасному соціологічному теоретизуванні / В.А. Макаренко // Вісник Дніпропетровського ун-ту. Сер.: філософія, соціологія, політологія. – 2010. – № 20. – С. 112-117.

9. Панченко В.Ю. О понятии социальной помощи в современном обществе / В.Ю. Панченко // Социс. – 2012. – № 5. – С. 13-18.

10. Рябінчук М.В. Соціальний капітал: структура та зміст / М.В. Рябінчук // Вісник Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут». Сер. Філософія. Психологія. Педагогіка. – 2012. – № 2. – С. 59-64.

11. Сажина В.А. Социальный капитал малых групп / В.А. Сажина // Вестник Московского университета. Сер. 21. Управление (государство и общество). – 2010. – С. 88-100.

12. Серета Ю.В. Соціальний капітал в Україні та інших країнах Європи: легітимність агрегованого конструкту / Ю.В. Серета // Український соціум. – 2013. – № 4. – С. 81-97.

13. Гугнин Э. Феномен социального капитала / Э. Гугнин, В. Чепак // Социология: теория, методы, маркетинг. – К., 2001. – № 1. – С. 49-56.

Стаття надійшла до редакції 06.10.2015

REFERENCES:

1. Aloyan A.Ye. Teoretuko-metodologichni osnovu doslidzhennya ponyattya «socialnyi kapital» (Theoretical and methodological bases of research the concept of «social capital»). *Bulletin of Taras Shevchenko National University of Kiev: Ser. Philosophy. Politology*, 2012, no. 107, pp. 5-8.

2. Buyashenko V.V. Socialna dopomoga v konteksti povsyakdennosti (Social assistance in the context of everyday life), *Humanities Journal Zaporizhia State Engineering Academy*, 2009, no. 39, pp. 161-173.

3. Guskova N.D. Suchasni teorii socialnogo kapitala (Modern theory of social capital), *Proceedings of the higher educational institutions. Povolzhskii region. Ser. Social science*, 2012, no. 2, pp. 152-160.

4. Drozd D.N. Ponyattya derzhavnnoi socialnoii dopomogy v Ukraini (The concept of state social assistance in Ukraine). – Regime to access: <http://conference.nuos.edu.ua/catalog/lectureDetail?conferenceId=19966&lectureId=22416>

5. Elagin V.P. Pro sutnist ponyattya «socialnyi kapital» ta yogo rol v procesi rozbudovy socialnoii derzhavy (On the essence of the concept of «social capital» and its role in the development of the social state, Actual problems of public administration, 2011, no.1, pp. 46-55.

6. Kireyev O.B. Tendencii rozvutku socialnogo kapitaly (Development trends of social capital), Regime to access: <http://www.dridu.dp.ua/zbirnik/2009-01/KireevaStat.pdf>

7. Coleman J. Socialnyi kapital i chelovecheskii (Social capital in the creation of human capital), *Social science and our time*, 2001, no.3, pp. 122-139.

8. Makarenko V.A. Do putannya interpretacii ponyattya «socialnyi kapital» u suchasnomu sociologichnomu teoretuzuvanni (On the question of the interpretation of the concept of «social capital» in contemporary sociological theorizing), *Bulletin of Dnipropetrovsk Univ. Ser.: Philosophy, sociology, political science*, 2010, no. 20, pp. 112-117.

9. Panchenko V.Yu. O ponyatii socialnoi pomoschy v sovremennom obschestve (On the concept social assistance in modern society),/ *SOCIS.*, 2012, no. 5, pp. 13-18.

10. Ryabinchuk M.V. Socialnyi kapital: struktura ta zmist (Social capital: the structure and content), *Bulletin of the National Technical University of Ukraine «Kiev Polytechnic Institute»*. Ser. Philosophy. Psychology. Pedagogy, 2012, no. 2, pp. 59-64.

11. Sazhin V. Socialnyi kapital maluh grup (Social capital of small groups, Bulletin of the Moscow University. Ser. 21. Management (State and Society), 2010, pp. 88-100.

12. Sereda Yu. Socialnyi kapital v Ukraini ta inshyh kraiinah Evropy: lehitymnist ahrehovanoho konstruktuv (Social capital in Ukraine and other European countries: the legitimacy of an aggregate construct), *Ukrainian society*, 2013, no. 4, pp. 81-97.

13. Huhnyin E. Fenomen socialnogo kapitala (The phenomenon of social capital), *Sociology: Theory, Methods, and Marketing*, 2001, no 1, pp. 49-56.

Лазаренко Ірина Сергіївна – аспірант
Київський національний університет ім.Т.Шевченка
Адреса: 03680, Київ, пр. Академіка Глушкова, 4д
E-mail: berladena@gmail.com

Lazarenko Iryna Serhiyivna – postgraduate
T. Shevchenko national university of Kiev
Address: 4D, Akademika Hlushkova Av., Kiev, 03680, Ukraine
E-mail: berladena@gmail.com